

Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar
Társadalomelméleti tanszék
Kaposvár, Guba Sándor út 40.

OKTATÓI TEMATIKA

Biztonságpolitika

NEMZETKÖZI TANULMÁNYOK szak (2BLNET11-0026)

Hároméves levelezői képzés

Oktatási időszak: 3. félév
Óraszám: 30 óra
Oktatási forma: előadás és szeminárium
Csoportforma: egész évfolyam
Értékelési forma: kollokvium
Előadást vezető oktató: Dr. habil. Bertalan Péter PhD
egyetemi docens
Terjedelem: 4 oldal

Tantárgyfelelős oktató: PROF. DR. SZÁVAI FERENC DSC
Egyetemi tanár
Előadást vezető oktató: DR. HABIL. BERTALAN PÉTER PHD
Egyetemi docens
Szemináriumvezető oktató: DR. HABIL. BERTALAN PÉTER PHD
Egyetemi docens
Demonstrátor: -
-

Tanszékvezető:
DR. SZÁVAI FERENC DSC
egyetemi tanár

Kaposvár, 2012-2013. oktatási év

Előképzettségi szint

-

Célok

A megváltozott körülményekre, a radikálisan átalakuló nemzetközi viszonyokra adaptálni, korszerűsíteni a szélesebb értelemben vett biztonság elvi, fogalmi és pragmatikus kérdéseit, a hallgatók aktív bevonásával feltárni a biztonság fogalmának és kihívásainak folyamatos változásait és összefüggéseit a globalizációs folyamattal. Ismertetni a sajátos konfliktusjelenségeket, új biztonsági „kihívások”-at, különös súlyt helyezve ezek egymásra ható viszonyára, konzekvenciáira. Értelmezni a biztonság és védelempolitika országos és nemzetközi dimenzióit, a válságkezelés tipológiáját, metodikai formáit, jogi hátterét. Gyakorlati aktuális értékelésekkel elősegíteni a hallgatók konfliktus elemző képességeinek kialakítását. Mindezek konzekvenciájaként jelentősebb súlyt célszerű fektetni az európai biztonság és védelem kérdéseire.

Feladatok

A tárgy oktatásának célja összhangban van a felsőoktatás valamennyi megfogalmazott képzési céljával. Ennek megfelelően hivatott megalapozni

E mellett a biztonságpolitikai stúdium fő célja, hogy a hallgatókat megismertesse a tudomány fejlődéstörténetével, legfontosabb eredményeivel, s bizonyos készségeket alakítson ki a biztonságpolitikai szempontú vizsgálódáshoz.

Bemutatja a tudományág létrejöttének körülményeit, elemzést ad a modern biztonságpolitika paradigmarendszeréről, valamint kutatási irányairól.

A tantárgy tartalma

ÓRA	MUNKAFORMA	MUNKAPROGRAM	
		EGYETEMI MUNKA	EGYÉNI FELKÉSZÜLÉS
1.	előadás szeminárium	1. Fogalmi kérdések, a biztonság komplex, globális és interdimenzionális értelmezése, kihívások és kockázatok tipológiája. Érdek és értékütközések a nemzetközi viszonyokban, regionális	

		viszonylatban és államokon belül. A biztonság, mint prevenció, a védelem „post faktum” jellege. Biztonságot érintő helyzetek jellemzése. A globalizáció új biztonsági kihívásai, fordulat a nemzetközi viszonyokban, civilizációs feszültségek.	
2.	előadás szeminárium	2. A biztonság humanitárius elemei, etnikai kérdés, demográfiai helyzet, migráció és következményei, ökológiai kockázatok, nem ipari katasztrófák, járványok, kommunikációs veszélyforrások, éhségjelenség. Humanitárius intervenciók. Észak-dél antagonizmus, új fundamentalizmusok. Migráció és idegenrendészet, nemzetközi bűnözés, banki biztonság, maffiajelenség. Információs együttműködés. Katasztrófák értelmezése, osztályozása, kemény kihívások, polgári válságkezelés. Kontinentális és regionális együttműködés. Az informatikai kihívások, meteorológiai jelenségek. Környezetbiztonság.	
3.	előadás szeminárium	3. Konfliktusok és háborúk. Változó háborúképek, a katonai fenyegetés totális, hagyományos	

		és modern formái, tipológiája, helyi háborúk, doktrínák változásai. Aszimmetrikus hadviselés. A háború valószínűsége napjainkban, legrosszabb és valószínű eset. Egyéb fegyveres konfliktusok.	
4.	előadás szeminárium	4. Szeminárium, aktuális kérdések	
5.	előadás szeminárium	5. Geopolitikai helyzet a második világháború után, hidegháború, katonai szövetségek, a bipoláris rendszer jellemzése és kezelési stratégiái, integrációs folyamatok történeti megközelítése. NATO és VSZ általános jellemzése.	
6.	előadás szeminárium	6. Fegyverkezési szindróma, leszerelési és visszatartó folyamatok, ezek története, nemzetközi korlátozó folyamatok. Nemzetközi biztonsági architektúra.	
7.	előadás szeminárium	7. Aszimmetrikus jelenségek a globalizáció korában. A nemzetközi terrorizmus, mint jelenség jellemzői, előtörténete, helye a biztonsági kihívások halmazában, metodikai formái, beépülése a hadviselésbe. Általános stratégiák és prevenciós elemek, az egyes esetek elleni védekezés, felszámolás, szankciók formái, lehetőségei.	

8.	előadás szeminárium	8. Fegyveres, ezen belül katonai, rendészeti és biztonsági erők, struktúrák, védelmi modellek, a haderők rendeltetése és polgári demokratikus kontrollja, doktrínális kérdések. A fegyveres erők várható strukturális, technikai változásai, biztonsági szervezetek arányainak új mutatói. Új hadügyi tendenciák.	
9.	előadás szeminárium	9. A biztonságpolitikai közeg megváltozása a kilencvenes években, új típusú konfliktusok, <i>válságkezelés</i> formái és tanulságai, a hatalmi viszonyok és orientációs politikák változásai. Helyi háborúk, etnikai, nemzeti, érdekkonfliktusok áttekintése, komparatív elemzése. Balkán, Közel-közép Kelet, Oroszország, Távol-Kelet.	
10.	előadás szeminárium	10. A transzatlanti gondolat és kapcsolatok új érték- és érdekelemei. Viták és együttműködés, a nagyhatalmi politikák változásai. A kontinentális stabilitás fő kérdései, regionális biztonság és globális folyamat sajátos dimenziói. Európa és Kelet viszonya, várható tendenciák. A NATO misszióváltása, bővítése, új stratégiája az új évezredben, a	

		globális veszélyforrásokra adható válasz, a szövetség politikai és katonai szervezete, a regionális elemek szerepe. A bővítés várható konzekvenciái általában és Közép-délkelet Európa biztonsági helyzetében.	
11.	előadás szeminárium	11. Az Európai Unió politikai szerepkeresésének előzményei. Az Európai Unió közös biztonság- és védelempolitikájának dilemmái és várható artikulációja, döntési struktúra és mechanizmus, az európai haderő, várható és vállalható missziók, feladatok. EU – USA – NATO relációk.	
12.	előadás szeminárium	12. Az Európai Unió 3. pillérének biztonságot érintő kérdései és várható együttműködés.	
13.	előadás szeminárium	13. Az Európai Unió biztonsági struktúráinak főbb elemei. Rendszerek és mechanizmusok az EU biztonságpolitikájában.	
14.	előadás szeminárium	14. A magyar biztonság- és védelempolitika áttekintése 1945-től 2003-ig. Haderőreform kísérletek. A nemzetközi akciókban való részvétel formái, esetei és dilemmái. A magyar biztonságpolitika alapidokumentumai és jelenlegi gyakorlata. NATO tagság és nivelláció. Illeszkedés az Európai	

		Unióba, kettős kapacitás probléma, orientációs dilemmák. A magyar haderőreform, rendvédelmi szervezetek helyzete és perspektívái.	
15.	előadás szeminárium	15. Aktuális kérdések, konzultáció	

Követelmény

A kötelező szakirodalom, valamint az előadásokon és a kurzusokon elhangzott anyag ismerete.

Értékelés formája:

A szeminárium és előadás kollokviummal zárul. Ennek feltétele: aktív részvétel, referátum tartása. A referátumokhoz a szakirodalom kijelölése egyéni formában történik.

A kurzus kötelező irodalma:

1. A globális világ politikai földrajza. Szerk: Bernek Ágnes Nemzeti Tankönyvkiadó, 2002.
2. Deák Péter: A biztonságpolitika kihívásai. Ú. M. K., ZSKF, Budapest, 2005.
3. Válaszok a terrorizmusra. Szerk: Tálas Péter Stratégiai és Védelmi Kutató Hivatal. Budapest, 2002.
4. a www.hvg.hu, a www.fn.hu és a www.stabilitypact.org weboldalak adott kérdést érintő cikkei

A kurzus ajánlott irodalma:

Gazdag Ferenc: Biztonságpolitika, Stratégiai és Védelmi Kutató Hivatal, Budapest, 2001.

Minősítés: Öt fokozatú osztályozási skála

Kaposvár, 2012. május 12.

dr. habil. Bertalan Péter PhD

Haladási napló – BIZTONSÁGPOLITIKA			
Oktató: dr. Bertalan Péter			
Óraszám, tervezett tananyag	Tényleges oktatott tananyag	Dátum	Aláírás
1. Fogalmi kérdések, a biztonság komplex, globális és interdimenzionális értelmezése, kihívások és kockázatok tipológiája. Érdek és értékütközések a nemzetközi viszonyokban, regionális viszonylatban és államokon belül. A biztonság, mint prevenció, a védelem „post faktum” jellege. Biztonságot érintő helyzetek jellemzése. A globalizáció új biztonsági kihívásai, fordulat a nemzetközi viszonyokban, civilizációs feszültségek.			
2. A biztonság humanitárius elemei, etnikai kérdés, demográfiai helyzet, migráció és következményei, ökológiai kockázatok, nem ipari katasztrófák, járványok, kommunikációs veszélyforrások, éhségjelenség. Humanitárius intervenciók. Észak-dél antagonizmus, új fundamentalizmusok.			

<p>Migráció és idegenrendészet, nemzetközi bűnözés, banki biztonság, maffiajelenség. Információs együttműködés.</p> <p>Katasztrófák értelmezése, osztályozása, kemény kihívások, polgári válságkezelés.</p> <p>Kontinentális és regionális együttműködés. Az informatikai kihívások, meteorológiai jelenségek. Környezetbiztonság.</p>			
<p>3. Konfliktusok és háborúk. Változó háborúképek, a katonai fenyegetés totális, hagyományos és modern formái, tipológiája, helyi háborúk, doktrínák változásai. Aszimmetrikus hadviselés. A háború valószínűsége napjainkban, legrosszabb és valószínű eset. Egyéb fegyveres konfliktusok.</p>			
<p>4. Szeminárium, aktuális kérdések</p>			
<p>5. Geopolitikai helyzet a második világháború után, hidegháború, katonai szövetségek, a bipoláris</p>			

rendszer jellemzése és kezelési stratégiái, integrációs folyamatok történeti megközelítése. NATO és VSZ általános jellemzése.			
6. Fegyverkezési szindróma, leszerelési és visszatartó folyamatok, ezek története, nemzetközi korlátozó folyamatok. Nemzetközi biztonsági architektúra.			
7. Aszimmetrikus jelenségek a globalizáció korában. A nemzetközi terrorizmus, mint jelenség jellemzői, előtörténete, helye a biztonsági kihívások halmazában, metodikai formái, beépülése a hadviselésbe. Általános stratégiák és prevenciók elemek, az egyes esetek elleni védekezés, felszámolás, szankciók formái, lehetőségei.			
8. Fegyveres, ezen belül katonai, rendészeti és biztonsági erők, struktúrák, védelmi modellek, a haderők rendeltetése és polgári demokratikus kontrollja, doktrínális			

kérdések. A fegyveres erők várható strukturális, technikai változásai, biztonsági szervezetek arányainak új mutatói. Új hadügyi tendenciák.			
9. A biztonságpolitikai közeg megváltozása a kilencvenes években, új típusú konfliktusok, <i>válságkezelés</i> formái és tanulságai, a hatalmi viszonyok és orientációs politikák változásai. Helyi háborúk, etnikai, nemzeti, érdekkonfliktusok áttekintése, komparatív elemzése. Balkán, Közel-kelet, Oroszország, Távol-Kelet.			
10. A transzatlanti gondolat és kapcsolatok új érték- és érdekelemei. Viták és együttműködés, a nagyhatalmi politikák változásai. A kontinentális stabilitás fő kérdései, regionális biztonság és globális folyamat sajátos dimenziói. Európa és Kelet viszonya, várható tendenciák. A NATO misszióváltása, bővítése, új			

<p>stratégiája az új évezredben, a globális veszélyforrásokra adható válasz, a szövetség politikai és katonai szervezete, a regionális elemek szerepe. A bővítés várható konzekvenciái általában és Közép-délkelet Európa biztonsági helyzetében.</p>			
<p>11.Az Európai Unió politikai szerepkeresésének előzményei. Az Európai Unió közös biztonság- és védelempolitikájának dilemmái és várható artikulációja, döntési struktúra és mechanizmus, az európai haderő, várható és vállalható missziók, feladatok. EU – USA – NATO relációk.</p>			
<p>12.Az Európai Unió 3. pillérének biztonságot érintő kérdései és várható együttműködés.</p>			
<p>13.Az Európai Unió biztonsági struktúráinak főbb elemei. Rendszerek és mechanizmusok az EU biztonságpolitikájában.</p>			
<p>14.A magyar biztonság- és</p>			

védelempolitika áttekintése 1945-től 2003-ig. Haderőreform kísérletek. A nemzetközi akciókban való részvétel formái, esetei és dilemmái. A magyar biztonságpolitika alapidokumentumai és jelenlegi gyakorlata. NATO tagság és nivelláció. Illeszkedés az Európai Unióba, kettős kapacitás probléma, orientációs dilemmák. A magyar haderőreform, rendvédelmi szervezetek helyzete és perspektívái.			
15. Aktuális kérdések, konzultáció			